

# Sadržaj

## Ivod – polazne osnove koje determinišu predmet i metode rasprave (1)

### Prvi deo

## Aktualizacija otvorenih pitanja i problema kulturnog, socijalnog, ekonomskog i tehnološkog održivog razvoja Republike Srpske i Bosne i Hercegovine (10)

### Problemi i otvorena pitanja koja zahtevaju odgovore bazirane na naučnim metodama

|         |   |    |
|---------|---|----|
| 1.1.    | Problemi koji ograničavaju kreiranje održivog socijalno-ekonomskog i tehnološkog razvoja i opstojnosti RSp i BiH                | 11 |
| 1.1.1.  | Negativne istorijske prepreke demokratskom ustrojstvu bosansko-hercegovačke državne zajednice                                   | 13 |
| 1.1.2.  | Paradigme koje su uzrokovale raspade državnih zajednica Južnih Slovena i neslovena  | 14 |
| 1.2.    | Ključni problemi izbora metoda promena, tranzicije i sveobuhvatnih reformi  | 19 |
| 1.3.    | Pravci razvoja okruženja koji opredeljuju strategiju kulturnog, socijalnog, ekonomskog i tehnološkog održivog razvoja RSp i BiH | 21 |
| 1.3.1.  | Pozicija RSp i BiH u svetskim procesima globalizacije i internacionalizacije poslovanja   | 23 |
| 1.3.2.  | Opasnosti koje nam prete zbog neznanja i nerazumevanja globalnih procesa u bližem i širem okruženju                             | 29 |
| 2.      | Paradigme balkanske palanke i palanaštva  | 34 |
| 2.1.    | Istorijска kulturno-civilizacijska nasleđa  | 39 |
| 2.1.1.  | Stil balkanske i srpske palanke i palančana   | 47 |
| 2.1.2.  | Duh slovenski, balkanske i srpske palanke   | 50 |
| 2.1.3.  | Realizam – filosofija balkanske i srpske palanke i palančana  | 55 |
| 2.1.4.  | Tradicionalizam – filosofija balkanske i srpske palanke i palančana   | 58 |
| 2.1.5.  | Balkanska i srpska surevnjivost i zavist  | 60 |
| 2.1.6.  | Istočno-pravoslavna i srpska pitomost i dvoličnost  | 63 |
| 2.1.7.  | Balkanski i srpski primitivizam   | 65 |
| 2.1.8.  | Srpsko osećanje za kolektivizam i druželjubivost  | 67 |
| 2.1.9.  | Balkanski i srpski narcizmi, šovinizmi i nacizmi kao filosofija duha palanke i pašančana  | 74 |
| 2.1.10. | Srpska nacionalna duhovitost  | 81 |
| 2.2.    | Nasleđa arapske culture i Islam u Bošnjaka-Muslimana  | 84 |
| 2.2.1.  | Priroda Islama  | 87 |
| 2.2.2.  | Karakteristike Islama   | 88 |

|   |     |
|---|-----|
| 2.2.3. Uzroci i kulturno-civilizacijske posledice oslobođenja balkanskih naroda od Otomanske imperije | 90  |
| 2.3. Balkanska kulturna nasleđa preuzeta od Zapada i Rimokatolicizam u Hrvata                         | 93  |
| 2.4. Pouke iz Balkanskih građanskih ratova 90'tih godina XX veka                                      | 98  |
| 2.5. Balkanski socio-psihološki moralno-etički tipovi   | 101 |
| 2.5.1. Opšta balkanska i srpska psihološko-antropološka tipologija                                    | 101 |
| 2.5.1.1. Psihološko-antropološke karakteristike dinarskog tipa slovenskog stanovništva                | 104 |
| 2.5.1.2. Psihološko-antropološke karakteristike centralnih Slovena                                    | 106 |
| 2.5.2. Preduzetničke osobine i homeopatski tipovi   | 107 |
| 2.5.2.1. Homeopatski preduzetnički tipovi   | 108 |
| 2.5.2.1.1. Nux vomica homeopatski preduzetnički tip   | 109 |
| 2.5.2.1.2. Savremeni – formalni preduzetnici  | 110 |
| 2.5.2.2. Menidžerska tipologija   | 111 |
| 2.5.2.3. Reference savremene preduzetničke prakse   | 111 |
| 2.5.3. Osnovni tipovi menidžera   | 113 |
| 2.6. Problematiziranje psihopatologije sistema  | 113 |
| 2.6.1. Identifikovanje psiholoških faktora uzročnika psihopatologije sistema                          | 123 |
| 2.6.1.1. Opšte premise  | 124 |
| 2.6.1.2. Psihopatski faktori kao uzročnici psihopatologije sistema                                    | 126 |
| 2.6.1.3. Psihosomatski poremećaji kao uzročnici psihopatologije sistema                               | 127 |
| 2.6.1.4. Stresovi – bolest savremenog poslovnog čoveka  | 128 |
| 2.6.2. Identifikovanje grešaka zbog kojih dolazi do propadanja organizacije                           | 130 |
| 2.6.3. Procesi rešavanja psihopatologije sistema  | 139 |
| 2.6.3.1. Oproštaj od mesijanskog lidera   | 140 |
| 2.6.3.2. Postupak rešavanja psihopatologije sistema   | 141 |

## Drugi deo

### **Analiza situacije –**

### **prirodni resursi, humani potencijali i raspoloživa sredstva kao pretpostavka kulturnog, socijalnog, ekonomskog i tehnološkog razvoja RSp i BiH [147]**

|   |     |
|---|-----|
| 1. Analiza snage i slabosti RSp i BiH u internom okruženju                                      | 148 |
| 1.1. Utvrđivanje glavnih snaga i glavnih slabosti   | 152 |
| 1.1.1. Utvrđivanje glavnih snaga Republike Srpske   | 153 |
| 1.1.2. Utvrđivanje glavnih slabosti Republike Srpske  | 155 |
| 1.1.2.1. Slabosti koje ograničavaju prelaz iz rata ka miru                                      | 155 |
| 1.1.2.2. Slabosti koje ograničavaju prelaz iz socijalizma prema građanskom demokratskom društvu | 157 |
| 1.1.2.3. Nedostaci humanog kapitala   | 160 |

|          |   |     |
|----------|---|-----|
| 1.2.     | Identifikacija raspoloživih prirodnih resursa   | 162 |
| 1.2.1.   | Identifikovanje resursa koji omogućuju razvoj preduzetništva                          | 163 |
| 1.2.2.   | Identifikovanje prirodnih resursa   | 164 |
| 1.2.3.   | Identifikovanje ljudskih resursa  | 168 |
| 1.2.3.1. | Ocena uslova i kvaliteta procesa socijalizacije                                       | 174 |
| 1.2.3.2. | Ocena kulturno-civilizacijske komponente kao izvora socijalizacije                    | 176 |
| 1.2.3.3. | Ocena socijalne structure i socijalizacija ponašanja                                  | 183 |
| 1.2.3.4. | Objašnjenje povezanosti culture, jezika i mišljenja                                   | 185 |
| 1.2.3.5. | Inteligencija, kultura i mišljenje  | 186 |
| 1.2.3.6. | Uticaji kulturno-civilizacijske sredine na socijalizaciju i individualizaciju lčnosti | 188 |
| 1.2.3.7. | Socijalni faktori i emocionalno ponašanje   | 191 |
| 1.2.3.8. | Ocena mogućnosti promena sistema vrednosti  | 193 |
| 1.3.     | Analiza šansi i prepreka u spoljašnjem okruženju                                      | 195 |
| 1.3.1.   | Analiza političkog sistema  | 195 |
| 1.3.2.   | Analiza poslovnog okruženja   | 197 |
| 1.3.3.   | Analiza kulturne sredine  | 197 |
| 1.3.4.   | Analiza prepreka u spoljašnjem okruženju  | 198 |
| 1.3.5.   | Zaključak o šansama i preprekama u spoljašnjem okruženju                              | 200 |

|   |  |     |
|---|--|-----|
| <b>Proces planiranja socijalne revitalizacije i posleratne privredne obnove</b> | 200  |     |
| 2.1.  | Istraživanja za potrebe planiranja posleratne revitalizacije i obnove              | 201 |
| 2.1.1.  | Razvoj potrebe za istraživanjima   | 202 |
| 2.1.2.  | Izučavanje tržišta rada  | 206 |
| 2.1.3.  | Razvoj finansijskog tržišta  | 208 |
| 2.1.3.1.  | Budžetske i makroekonomske performance   | 208 |
| 2.1.3.2.  | Ocena neizvesnosti i rizika na finansijskom tržištu                                | 216 |
| 2.1.3.2.1.  | Funkcionisanje berze   | 217 |
| 2.1.3.2.2.  | Funkcionisanje finansijskog tržišta  | 218 |
| 2.2.  | Istraživanje za potrebe uvođenja antimonopolskih mera                              | 220 |
| 2.3.  | Stimulisanje razvoja sekundarnog hipotekarnog tržišta                              | 222 |
| 2.4.  | Identifikovanje simptoma i uzročnika krize preduzeća i postupci izvođenja iz krize | 223 |
| 2.4.1.  | Ispitivanje krize preduzeća i postupci izlaska iz krize                            | 223 |
| 2.4.1.1.  | Simptomi i uzročnici krize preduzeća   | 225 |
| 2.4.1.2.  | Faze oporavka preduzeća u krizi  | 227 |
| 2.4.2.  | Elementi strategija preduzeća u krizi  | 228 |
| 2.4.3.  | Elementi strategije marketinga organizacije u krizi                                | 230 |
| 2.5.  | Revitalizacija, obnova i reinženjerинг socijalne zajednice u krizi                 | 231 |
| 2.5.1.  | Kreiranje poslovnog ambijenta koji privlači sveži capital                          | 231 |
| 2.5.2.  | Proces razvijanja novog plana  | 235 |

**Kreiranje modela koji će rezultirati racionalnim, efikasnim i efektivnim, iskoristavanjem raspoloživih resursa, geografske pozicije i klimatskih uslova**

|          |  |     |
|----------|--|-----|
| 3.1.     | Procesi internacionalizovanja bosansko-hercrgovačkog društva, države, privrede i preduzeća | 239 |
| 3.1.1.   | Opšti principi internacionalizovanja poslovanja  | 239 |
| 3.1.2.   | Stepeni internacionalizovanja preduzeća  | 242 |
| 3.2.     | Društveni značaj informacija za potrebe planiranja održivog razvoja                        | 247 |
| 3.2.1.   | Društveni značaj informacija   | 247 |
| 3.2.2.   | Makroekonomsko metode koje doprinose mikroekonomskom planiranju                            | 249 |
| 3.2.2.1. | Međusektorska ili input-output analiza   | 249 |
| 3.2.2.2. | Metoda analogije   | 251 |
| 3.2.2.3. | Planiranje analizom porodičnog budžeta   | 252 |
| 3.2.2.4. | Konjunkturna istraživanja  | 255 |
| 3.2.2.5. | Cost-benefit analiza javnih investicionih projekata  | 256 |
| 3.2.2.6. | Metode simulacije održivog razvoja   | 259 |
| 3.2.2.7. | Metoda scenarija   | 260 |
| 3.2.3.   | Planiranje održivog razvoja – uslov rešavanja kriza  | 262 |
| 3.3.     | Planiranje održivog tehnološkog razvoja  | 264 |
| 3.3.1.   | Determinante tehnoloških predviđanja   | 265 |
| 3.3.2.   | Izbor novih područja razvoja   | 268 |

### Treći deo

## **Uređenje političkog okruženja koje će omogućiti strukturiranje optimalne strategije kulturnog, socijalnog, ekonomskog i tehnološkog razvoja Republike Srpske i Bosne i Hercegovine (272)**

|        |   |     |
|--------|---|-----|
| 1.     | <b>Uređivanje podsistema državne vlasti – izbor modela socijalne organizacije</b> | 273 |
| 1.1.   | Uređenje podsistema državne vlasti  | 273 |
| 1.2.   | Pravna država sa delovanjem zakonitosti   | 275 |
| 1.2.1. | Zakonodavna civilna vlast   | 277 |
| 1.2.2. | Smenjiva izvršna vlast  | 277 |
| 1.3.   | Načela uređenja modela socijalne organizacije savremenog društva                  | 278 |
| 1.3.1. | Učiti na iskustvu uspešnih država – kombinacija deregulacije sa decentralizacijom | 278 |
| 1.3.2. | Novi elementi političkog i državnog menidžmenta                                   | 280 |
| 1.3.3. | Aktualizacija uloge države u razvoju inovativnog preduzetništva                   | 283 |
| 1.3.4. | Uređenje odnosa između države, plana i tržišta u preduzetničkoj ekonomiji         | 285 |
| 1.4.   | Uređivanje podsistema kontrole političke i državne vlasti                         | 287 |
| 1.4.1. | Kreiranje demokratske javnosti  | 287 |
| 1.4.2. | Realizacija nezavisnosti javnih stvaralaca i medija                               | 291 |
| 1.4.3. | Realizacija nezavisnosti nauke od ideologije i religijske dogme                   | 291 |
| 1.4.4. | Realizacija nezavisnosti crkve (krsta) od države (mača)                           | 292 |
| 1.4.5. | Realizacija nezavisnosti sindikalnog organoza                                     | 292 |
| 2.     | <b>Izbor ekonomskog modela održivog razvoja</b>                                   | 293 |

|        |  |     |
|--------|--|-----|
|        | administrativnog aparata prema kriterijumu deregulacije  | 293 |
| 2.1.2. | Aktiviranje države kao funkcije razvoja preduzetničke ekonomije sa privatnom inicijativom                    | 295 |
|        | 2.1.2.1. Ekonomsko-socijalne funkcije države u tržišnoj privredi   | 295 |
|        | 2.1.2.2. Kreiranje državnih institucija socijalne tržišne privrede   | 297 |
| 2.2    | Model ekonomskih razvojnih zona  | 302 |
|        | 2.2.1. Regija Hercegovina  | 302 |
|        | 2.2.2. Regija Sjeveroistočna BiH   | 305 |
|        | <b>Model socijalne tržišne privrede</b>  | 308 |
| 3.1.   | Dileme kod odabira modela privatizacije i problemi male zemlje u razvoju                                     | 309 |
| 3.2.   | Karakteristike heterodoksnih ekonomskih programa   | 311 |
| 3.3.   | Novi pluralizam bosansko-hercegovačke zajednice – kreiranje nacionalnog koncenzusa održivosti                | 312 |
| 3.4.   | Novi model socijalne organizacije bosansko-hercegovačke državne zajednice                                    | 314 |
| 3.5.   | Razvitak sklonosti i sposobnosti prema transakcijskom rastu nacionalne privrede i preduzeća                  | 316 |
|        | <b>Ekonomskih funkcija kapitalističke države</b>   | 317 |
| 4.1.   | Alokativna funkcija  | 317 |
| 4.2.   | Distributivna funkcija   | 319 |
| 4.3.   | Stabilizaciona funkcija  | 320 |
| 4.4.   | Strukturno-razvojna funkcija   | 321 |
|        | <b>Orijetacija na menidžment znanja i intelektualni capital kao ključ uspeha u globalizovanoj budućnosti</b> | 323 |
| 5.1.   | Koncept „učeće organizacije“   | 324 |
|        | 5.1.1. Respektovanje elemenata nove ekonomске paradigme  | 325 |
|        | 5.1.2. Organizacija sposobna samoorganizovanju   | 325 |
|        | 5.1.3. Organizacija koja kreira novu radnu snagu sutrašnjice   | 326 |
|        | 5.1.4. Organizacija koja kreira nova radna mesta   | 326 |
| 5.2.   | Tranzicija ka društvu znanja   | 327 |
| 5.3.   | Organizacija koja uči – odgovor na informatičke izazove  | 328 |
| 5.4.   | Uticaj znanja na konkurentnost   | 329 |
| 5.5.   | Uticaj tehnologije na konkurentnost proizvoda  | 330 |
| 5.6.   | Razvoj kao pretpostavka strategije konkurentnosti  | 331 |
| 5.7.   | Razvoj konkurenčnosti u međunarodnim okvirima  | 332 |
|        | <b>Literatura</b>  | 334 |